

Cehlimi bilmeyecek mertebede câhil değilim
Bilirim rütbe-i noksânımı kâmil değilim (Yenişehirli Avnî)

beytindeki câhil ve kâmil kelimelerinde **h** ve **m** kafiyeli değildir; ama **â. i, l** harfleri kafiyelidir. Acaba bu ne çeşit bir kafiyedir?

Bin yıldan uzun bir gecenin bestesidir bu
Bin yıl sürececek zannedilen kar sesidir bu (Yahya Kemal)

mısralarında “bestesidir bu” ve “sesidir bu” ifadelerindeki “**es**” sesleri kafiyelidir. Ancak, “bestesidir” deki birinci “**s**”

- 2. “bestesidir” de -si çekim eki (3; tekil şahıs iyelik eki)
- 3. “sesidir” de -i iyelik eki
- 4. Kafiye “esi” midir yoksa “es” midir?
- 5. “bestesidir” de, “**t**” nin durumu
- Her iki kelimedede ilk “**s**” lerin benzeşmesi ne olacaktır?

Ak tolgalı beylerbeyi haykırdı: İlerle!
Bir yaz günü geçtik Tuna’dan kafiyelemlerle (Yahya Kemâl)

Bu beyitte, “-lerle” ibaresi, beş harfi tekrar edilen zengin kafiye teşkil etmektedir Birinci mısranın (-i) sesi, ikinci mısranın 1. (-ie) hecesinden evvel yine (-i) sesi şeklinde tekrar edilir.

Bu örneğin, 5 harf tekrarı olan yukarıdaki zengin kafiyeden bir yarım kafiye daha zengin bir değerde olması gerekir. Ancak, Klasik Türk Edebiyat’ındaki revî harfi sistemi terk edildiği için ve yerine de yeni bir yorum konulmadığı için bu ilim, bir tarafıyla eksik kalmış, en azından ihmal edilmiştir. Günümüz araştırmacıları bunu ferdî tercihlerine göre yorumlarlar.

Revî harfinin ve diğer kafiye harfleriyle redifli ses sisteminin aynen devam etmesi gerektiğini söyleyemeyiz ama en azından, konunun uzmanları, tarihî gelişmeyi yorumlayacak müşterek (ortak) bir kanaate varmalıdır diyebiliriz.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim imân dolu göğsüm gibi bir serhaddim var.

Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imânı boğar,
Medeniyyet dediğin tek dişi kalmış canavar? (Mehmet Âkif)

Bu dörtlükte popülist bir yaklaşımla, “-ar” tam kafiye, diyerek kafiye meselesini halletmek mümkündür; ama “-v-” sessizlerini ve bu üç “-v-” sessizine göre “-ğ-” sessizini düşünen bir incelemeciye, “-ar” dan başka bir ilişki düşünme, denilebilir mi? Bununla birlikte ikinci mısradaki “var” kelimesi, birinci ve dördüncü mısralarla tunç kafiye denilen bir kafiyeleşme özelliği taşımaktadır. Günümüzde tunç kafiye ile zengin kafiye alakası henüz çözülememiş bir problemdir.

Revi harfleri, beyit esasına dayalı bir kafiyeleşme bir çok problemi çözmektedir ancak; üçlük, dörtlük, beşlik gibi mısra sayısı ikiden daha çok bir ölçüye tekabül edince, reviyeye bağlı sistem kurma ihtimali zorlaşmaktadır. Her şeye rağmen bu ve benzeri problemler için Divan Edebiyatı’ndaki reviyeli ölçüsüne benzer veya ondan ilham alan ya da yaşayan Türk edebiyatına uyarlanabilen bir çözüm yolu bulunmalıdır. Bu konuda yapılacak en kolay iş, Klasik Türk Edebiyatı’nın kafiye harflerini öğrenmek ve günümüzün anlayışına göre yeni bir yorum transferi gerçekleştirmektir. Önce şu anda en yaygın olan kafiye bilgilerini gözden geçirmek ve aksayan tarafları, yeni ölçütler aramak üzere değerlendirmek gerekir: